
Hodnocení transparentnosti krajů
– krajské volby 2016

Doporučení pro
Kraj Vysočina

Hodnocení krajů x.cz

Kraje od svého vzniku převzaly řadu veřejnosprávních agend a v současné době jsou významnými orgány pro zajišťování důležitých veřejných služeb. Pokud chtějí politici dobře a odpovědně řídit své kraje a spravovat krajský majetek, měli by do rozhodování a kontroly zapojit více také občany.

Právě k tomu slouží sada našich doporučení, která umožňuje občanům jednodušeji kontrolovat činnost jejich politiků. Jedině tak lze zvýšit důvěru občanů ve správu věcí veřejných a předcházet různým selháním, jichž jsme bohužel mnohdy svědky.

**Nejlepší kontrola je ta veřejná!
Vyplatí se občanům i čestným politikům.**

Před krajskými volbami realizovalo **Oživení** projekt **Hodnocení transparentnosti krajů – krajské volby 2016**. Cílem projektu bylo objektivně porovnat fungování krajů v České republice v rámci deseti kategorií zaměřených na transparentnost krajských samospráv.

Výsledky hodnocení Kraje Vysočina byly publikovány na www.hodnocenikraju.cz.

Cílem tohoto dokumentu je formulace doporučení vyplývajících z našich zjištění, která jsou adresována zejména nově zvoleným krajským zastupitelům a novým vedením krajů.

Kontakt pro případné dotazy:

oziveni@oziveni.cz | +420 257 531 983 | +420 608 732 091.

Koordinátor projektu:

Karel Gargulák | karel.gargulak@oziveni.cz | +420 737 586 923.

Projekt Hodnocení krajů - krajské volby 2016 vznikl za finanční podpory Nadace Open Society Fund Praha, Velvyslanectví USA v České republice a Ministerstva vnitra ČR.

Veřejné zakázky

—» Doporučení 1

Snížit předpokládanou výši hodnoty, od které kraj soutěží své veřejné zakázky.

Proč? Ve srovnání s dalšími kraji je základní hodnota zakázek, které podléhají jisté formě soutěže, poměrně vysoká. Kraje, které v dané kategorii veřejných zakázek dosahují nejlepších výsledků, soutěží své zakázky již např. od 100 000 Kč. Tato praxe je např. v *Jihočeském* (.pdf.) a *Pardubickém kraji* (.pdf).

—» **Souhrn doporučení organizace EconLab z.s. při Institutu ekonomických studií FSV UK vztažený k oblasti realizace veřejných zakázek.**

Dle hodnocení zadavatelů zIndex byl Kraj Vysočina z pohledu zadávání zakázek v režimu zákona zařazen mezi podprůměrné. Prostor ke zlepšení je zejména v menším užívání JŘBU pro realizaci sociálních služeb – částky v řádu stovek milionů byly charitativním organizacím bez soutěže rozděleny z údajně technických důvodů.

Zvýšená pozornost by však měla být věnována podřízeným organizacím – např. **Nemocnice Nové město na Moravě** je v obdobném žebříčku podprůměrná, zejména kvůli slabé kvalitě dat na profilu zadavatele, chybám konstatovaným ÚOHS a slabou konkurencí. Kvalitnější uveřejňování, realizace průzkumů trhu a předběžných tržních konzultací může situaci významně zlepšit.

Hospodaření s majetkem a smlouvy

—» Doporučení 1

Publikovat smlouvy v souladu se zákonem č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv).

Proč? Zákonná povinnost publikovat smlouvy pro samotný kraj, jím zřízené příspěvkové organizace i obchodní společnosti s majetkovou účastí kraje a další veřejné instituce by měla být v souladu s metodikou a dalšími doporučeními Ministerstva vnitra ČR. Na časté chyby v publikaci však již upozorňuje i odborná veřejnost a neziskové organizace, proto je nutné reflektovat i jejich připomínky (např. zde v článku).

Rozpočet

—» Doporučení 1

Minimálně každého čtvrt roku zveřejňovat přehled všech schválených rozpočtových opatření na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Opatření umožní občanům sledovat konkrétní změny v rozpočtovém plánování kraje a dává jim možnost další kontroly adekvátnosti přijatých změn.

Dotace

—» Doporučení 1

Zveřejňovat dotační kalendář krajských dotací na každý fiskální rok.

Proč? Jasný plán vypisování, přijímání a vyhodnocování dotačních programů a dílčích výzev dává žadatelům jistotu a čas na přípravu kvalitních projektů. Dobrá praxe je k nalezení např. v *Libereckém kraji*.

—» Doporučení 2

Zveřejňovat na webových stránkách kraje výsledky dotačních řízení, které budou doprovázeny zdůvodněním podpory/zamítnutí žádostí o dotaci (např. zápisy z jednání hodnotících orgánů, protokoly o hodnocení, stručné textové zdůvodnění, bodové hodnocení dle kritérií).

Proč? Publikace úspěšných i neúspěšných žadatelů s relevantním zdůvodněním podpory či naopak odmítnutí žádosti je zásadním požadavkem transparentnosti systému přidělování dotací v rámci krajské samosprávy. Dává jistotu i zpětnou vazbu žadatelům, kteří v případě neúspěchu mohou své budoucí žádosti upravit a odstranit specifikované nedostatky. Ne zcela dokonalým, avšak inspirativním příkladem dobré praxe je portál eDotace v *Plzeňském kraji*.

Etika a střet zájmů

—» Doporučení 1

Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex pro zastupitele kraje, který bude obsahovat:

1. pravidla pro přijímání darů;
2. rozšíření okruhu veřejných funkcionářů zavázaných k odevzdání majetkových příznání také na neuvolněné zastupitele;
3. povinnost pro neuvolněné zastupitele nominované do orgánů organizací s majetkovou účastí kraje a státu informovat o výši odměn a požitků získaných v souvislosti s jejich členstvím v těchto orgánech;
4. zřízení zvláštního orgánu pro řešení porušování etického kodexu;
5. nastavení sankčních mechanismů pro případy porušení kodexu.

Proč? Etický kodex vymezuje nad rámec zákona etické standardy jednání a chování volených zástupců, které jsou žádoucí pro naplňování principů demokratické místní správy a prosazování veřejného zájmu. Kodex zvyšuje transparentnost činnosti volených zástupců a zvyšuje důvěru občanů v systém zastupitelské demokracie. Inspirací, nikoliv však zcela naplňující výše nastíněné požadavky, může být praxe zastupitelů v *Plzeňském kraji*.

—» Doporučení 2

Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex pro zaměstnance příspěvkových organizací kraje.

Proč? Zaměstnanci veřejného sektoru a konkrétně příspěvkových organizací se podílejí zásadním způsobem na poskytování společensky významných veřejných služeb. Při výkonu své práce musí dodržovat a ctít základní etické hodnoty, např. kvalitu a efektivnost, neovlivnitelnost, neúplatnost, poctivost atd. Jedním z nástrojů vymahatelnosti etických standardů je i etický kodex zaměstnanců příspěvkových organizací.

—» Doporučení 3

Upravit samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání (nezávislý kanál s možností oznámit protiprávní jednání) pro zaměstnance krajské samosprávy, který bude doplněn o následující parametry:

1. mechanismus prošetření oznámených jednání a poskytnutí zpětné vazby oznamovateli;
2. ochranu zaměstnancům oznamujícím protiprávní jednání (např. pozastavení personálních změn do doby vyšetření jednání apod.).

Proč? Dané parametry zdokonalí současný mechanismus prevence protiprávních jednání, jehož účelem je nezávislé prošetření relevantních oznámení, přičemž je garantována ochrana samotných oznamovatelů.

—» Doporučení 4

Zveřejnit na oficiálních webových stránkách kraje pracovní řád zaměstnanců samosprávy.

Proč? Krajský úřad tímto deklaruje otevřenost ve vztahu ke svému fungování. Občané budou např. seznámeni s právy a povinnostmi zaměstnanců úřadu atd. Příkladem budiž praxe v *Karlovarském kraji* (.doc).

Transparentnost rozhodování

Doporučení pro zastupitelstvo kraje

—» Doporučení 1

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat přehled docházky jednotlivých zastupitelů na zasedáních zastupitelstva v samostatném a pravidelně aktualizovaném dokumentu.

Proč? Pravidelné zveřejňování přehledu docházky jednotlivých zastupitelů na zasedáních zastupitelstva v samostatném a pravidelně aktualizovaném dokumentu umožňuje občanům kraje kontrolovat aktivitu jejich zastupitelů. To je zásadním vzkazem voličům i v kontextu problematičnosti kumulace volených funkcí, která bývá velmi často oprávněně kritizována. Inspirací budiž *Zlínský kraj*.

Doporučení pro výbory zastupitelstva kraje

—» Doporučení 1

Zpřístupnit zasedání všech výborů zastupitelstva kraje široké veřejnosti.

Proč? Zvýší veřejnou kontrolu nad významným orgánem krajské samosprávy. Příklad dobré praxe v *Libereckém kraji*.

Doporučení pro radu kraje

—» Doporučení 1

Zveřejnit na oficiální webové stránce jednací řád rady.

Proč? Zvýší možnost veřejné kontroly nad fungováním exekutivního orgánu kraje. Příkladem budiž *Jihomoravský* kraj.

—» Doporučení 2

Zveřejňovat na oficiální webové stránce kraje jmenovitá hlasování členů rady kraje.

Proč? Jedná se o naprosto zásadní požadavek ve vztahu k osobní zodpovědnosti za rozhodování klíčového orgánu vedení krajů. Dobrá praxe např. v *Jihomoravském kraji*.

Mediální politika

Doporučení pro všechna krajem provozovaná média (tištěné periodikum, rozhlas a YouTube kanál s pravidelnými příspěvky o činnosti krajské samosprávy.

—» Doporučení 1

Vyhradit si do pravomocí zastupitelstva agendu provozu krajských médií.

—» Doporučení 2

Schválit interní pravidla pro tvorbu obsahu provozovaných médií, která budou:

1. definovat statut a účel krajských médií;
2. stanovovat povinnost objektivně a vyváženě informovat o dění v kraji;
3. obsahovat pravidla pro zveřejňování názorů a sdělení zastupitelů v médiích;
4. regulovat střety zájmů členů krajské exekutivy při tvorbě obsahu (v případě hejtmana, radních, členů rady, ředitele nebo zaměstnanců krajského úřadu);
5. stanovovat proces tvorby obsahu a odpovědné osoby za obsah;
6. aplikovat kontrolní mechanismy a způsoby řešení konfliktů.

—» Doporučení 3

Zřídit dohledový orgán pro provoz všech krajských médií, který bude mít statut výboru zastupitelstva, přičemž členství v tomto výboru bude neslučitelné s funkcí hejtmana nebo radního kraje.

Takový mediální výbor by měl plnit následující úkoly:

1. obecně formulovat povahu, styl, rozsah, zaměření média v dlouhodobém horizontu;
2. ex-post kontrolovat obsah médií z hlediska dodržování zákonů i interních pravidel zejména z hlediska objektivity a vyváženosti obsahu;
3. projednávat případné spory vznikající při tvorbě obsahu (např. stížnosti zastupitelů či občanů, spory mezi redakcí a politickým vedením kraje);
4. alespoň jednou za rok předkládat zastupitelstvu zprávu o činnosti výboru.

Proč? Krajská média jsou svým charakterem médii veřejné služby, i když je zatím zákonný rámec takto plně nereflktuje. Jsou provozována pod veřejnou autoritou (krajské samosprávy) a jejich obsah je generován také z veřejných prostředků. Pokrok v zákonné regulaci nastal v případě tištěných periodik územně samosprávných celků, u kterých byla novelou tiskového zákona v r. 2013 zakotvena povinnost objektivně a vyváženě informovat o dění v samosprávě. Tímto zákonodárce de facto potvrdil, že se jedná o médium veřejné služby. Jeho účelem by mělo být poskytování objektivních a vyvážených informací, aby si občan mohl svobodně utvářet svůj názor na věc.

Z výše uvedených důvodů musí kraj přistupovat k provozu svých médií mnohem odpovědněji v intencích médií veřejné služby a měl by aplikovat obdobné systémové pojistky proti jejich zneužití, jako je tomu u běžných veřejnoprávních médií, jakými jsou Český rozhlas a Česká televize.

V opačném případě se kraj vystavuje riziku, že jím provozovaná média nebudou plnit sledovaný účel a mohou být snadno zneužita pro partikulární politické zájmy představitelů aktuální výkonné moci v kraji.

Neřešením systémového střetu zájmů při produkci obsahu a slabé demokratické kontroly provozu krajských médií může snadno docházet:

- k porušení rovnosti politické soutěže v kraji, kdy je obsah médií vyhrazen pro ryze jednostranná a nekritická sdělení o krocích aktuálního politického vedení a ostatní politické subjekty mají velmi omezený či nulový prostor prezentovat své názory;
- k cenzurním zásahům do obsahu, kdy jsou potlačovány alternativní či opoziční názory na řešení veřejných záležitostí a problémů;
- k omezení veřejné debaty o místních problémech, kdy obsahově nevyvážené médium odrazuje místní aktéry od účasti na veřejné debatě;
- ke skrytému financování politických kampaní, kdy je obsah médií zneužit pro permanentní politickou kampaň politických subjektů, které aktuálně ovládají kraj.

Územní plánování

—» Doporučení 1

Přidat na oficiální webovou stránku kraje i odkazy na ZÚR sousedních krajů (i zahraničních regionů).

Proč? S ohledem na komplexnost a územní provázanost problematiky územního plánování se praxe dostupnosti informací o ZÚR a obdobných dokumentech zahraničních sousedních regionů jeví jako na nejvyšší hodnotná, přičemž rozšiřuje možnost veřejné kontroly ve vztahu k návaznosti přijatých ZÚR samotného kraje na obdobné dokumenty sousedních regionů. Inspirací budiž např. zveřejňování odkazů na ZÚR sousedních „českých krajů“ v *Jihomoravském kraji*.

Dalším doporučením pak může být i zveřejnění překladu ZÚR do cizích jazyků – německého a polského – u krajů sousedících s dotčenými zahraničními regiony. Tato praxe je uplatněna např. u *Libereckého kraje*.